

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาถึงทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อบทบาทขององค์กรเอกชนในการได้เข้้นนโยบายการจัดการป่าของรัฐ ปรากฏผลว่าข้าราชการกรมป่าไม้มีทัศนคติในเชิงไม่แน่ใจ ต่อบทบาทขององค์กรเอกชนในการได้เข้้นนโยบายการจัดการป่าของรัฐ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเท่ากับ 2.63 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลางของเกณฑ์การแบ่งผลคะแนนเฉลี่ย

ค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มของสถานภาพทางสังคม เช่น ตามกลุ่มอายุ อาชวราชการ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษาและลักษณะงานหลักในหน้าที่ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า Significance มากกว่า 0.05 ทุกกลุ่ม) จึงสรุปได้ว่าความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมของข้าราชการกรมป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ไม่มีผลต่อการแสดงทัศนคติ

ผลของการศึกษาเป็นการยอมรับต่อสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า “ข้าราชการกรมป่าไม้ที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อองค์กรเอกชนในการได้เข้้นนโยบายการจัดการป่าของรัฐที่ไม่แตกต่างกัน”

นอกจากนั้นแล้ว จากการเปรียบเทียบค่าความแตกต่างของทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ที่มีต่อบทบาทและวิธีการได้เข้้นนโยบายการจัดการป่าของรัฐ ใน 4 กรณี ตัวอย่างคือ กรณีท่อก๊าซ กรณี อ.จอมทอง กรณีอ่าวมาหยา กรณีป่าดงลาน จะไม่พบค่าความแตกต่างของทัศนคติที่แตกต่างกันชัดเจน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อกรณีท่อก๊าซ กรณีอ่าวมาหยา และกรณี อ.จอมทอง มีค่าอยู่ในระดับของทัศนคติในเชิงไม่แน่ใจ ซึ่งเป็นค่าในทิศทางเป็นบวกมากกว่าทัศนคติต่อกรณีป่าดงลาน ที่ระดับความเห็นมีค่าเฉลี่ยในระดับที่ “ไม่เห็นด้วย”

ผลจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน จึงเป็นการไม่ยอมรับต่อสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า “วิธีการและรูปแบบของการได้เข้้นนโยบายการจัดการป่าของรัฐ โดยองค์กรเอกชนที่แตกต่างกันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่พบว่า ระดับทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ ยังไม่อยู่ในระดับที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางการเมือง และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหากระดับทัศนคติไม่ได้รับการปรับปรุง เพื่อให้ระดับทัศนคติเป็นไปในทางบวกมากขึ้น อาจเกิดปัญหาด้านความขัดแย้งมากยิ่งขึ้นในระบบการเมืองจนไม่สามารถแก้ไขให้อยู่ในระดับที่เป็นประโยชน์ต่อระบอบประชาธิปไตยได้ ผลการศึกษานี้จึงเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะเป็นแนวทางให้เกิดการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ควรจะจัดสร้างกระบวนการกล่อมเกลாதองการเมืองที่เหมาะสมแก่สถานภาพทางสังคมของข้าราชการกรมป่าไม้ เพื่อจะเป็นการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กรทางการเมืองอื่น ๆ ในระบบการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับองค์กรที่อยู่ในสถานะที่จะต้องมีความขัดแย้งกัน เช่น องค์กรที่จะได้แย้งตัดสินใจในนโยบายของรัฐ กระบวนการกล่อมเกลาทองการเมืองที่เหมาะสม เช่น การให้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม เกี่ยวกับสังคมและการเมือง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดทางการเมืองการปกครองที่แสดงออกมาในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแนวคิดแบบพหุสังคม จนข้าราชการบางกลุ่มหรือข้าราชการที่เคยอยู่ในสภาวะทางการเมืองแบบเก่า เคยผ่านกระบวนการกล่อมเกลาทองการเมืองแบบเก่าอาจจะยังปรับทัศนคติไม่ทันต่อแนวทางใหม่

ช่องทางสื่อสารที่สำคัญที่ข้าราชการกรมป่าไม้ใช้เป็นช่องทางในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของ NGOs และการเมืองการปกครองของประเทศคือ ช่องทางสื่อสารด้านโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ (ตามผลการศึกษาครั้งนี้) ดังนั้น การกล่อมเกลาทองการเมืองผ่านช่องทางโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ จึงน่าจะเป็นทางเลือกที่จะสร้างความเข้าใจ ทางการเมืองการปกครองและบทบาทขององค์กรทางการเมืองอื่น ๆ ได้ดี

นอกจากนั้นแล้วการศึกษาเพื่อตรวจสอบระดับทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ที่มีต่อองค์กรเอกชนในการโต้แย้งนโยบายการจัดการป่าของรัฐ ควรมีการศึกษาสำรวจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อค้นหาปัจจัยที่แท้จริงอันมีผลต่อทัศนคติ หรือความรู้สึกไม่ชอบ หรือเห็นด้วยต่อการดำเนินงานขององค์กรเอกชน

2. ควรมีการสร้างช่องทาง และโอกาสให้ข้าราชการกรมป่าไม้กับองค์กรเอกชนได้มีโอกาสในการร่วมงานกันมากขึ้น ซึ่งจากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ข้าราชการกรมป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ ไม่เคยมีประสบการณ์ในการร่วมงานกับองค์กรเอกชนมาก่อน แต่การตอบคำถามในการวัดทัศนคติ พบว่ามีระดับทัศนคติที่เป็นกลางไม่ออกไปในทิศทางเป็นลบ ซึ่งจากผลการศึกษาครั้งนี้ จึงอาจจะคาดหมายได้ว่าหากข้าราชการกรมป่าไม้ได้มีโอกาสร่วมงานกับองค์กรเอกชนมากขึ้น ได้มีโอกาสในการเรียนรู้ระหว่างกันโดยเปิดเผย มีความยืดหยุ่น และไว้วางใจกันแล้ว ระดับ

ทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ น่าจะเป็นไปในทิศทางบวกมากขึ้นจนถึงระดับเห็นด้วยมากหรือมากที่สุดก็เป็นได้

โอกาสในการทำงานร่วมกันดังกล่าว อาจจะสามารถแก้ไขประเด็นขัดแย้งที่สำคัญ ที่พบได้ในการศึกษาครั้งนี้เช่นประเด็นเรื่องระบบนิเวศน์โดยรวมกับคุณค่าของประชากรท้องถิ่น ประเด็นเรื่องความมั่นคงของรัฐกับสิทธิพลเมือง และประเด็นเรื่องความโปร่งใสของการดำเนินการในองค์กร เป็นต้น

3. ควรจะมีการจัดเตรียมบุคลากรที่พร้อมทำงานในสถานะของความขัดแย้งทางสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องเป็นบุคลากรที่มีความเข้าใจในแนวคิดที่แตกต่างทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนของการวางแผนจัดการเกี่ยวกับที่ดิน และผืนป่า และขั้นตอนในการประสานการจัดการ ความเข้าใจในแนวคิดที่แตกต่างจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อคู่ขัดแย้งกัน ตัวอย่างเช่น ข้าราชการกรมป่าไม้ผู้ที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องที่ดินและผืนป่า ควรจะเป็นผู้มีความเข้าใจทางสังคมศาสตร์ แนวคิดทางการเมืองการปกครอง และภูมิศาสตร์ สังคม นอกเหนือไปจากความเข้าใจในความชำนาญเฉพาะทาง (Technician) ในเรื่องระบบนิเวศน์ ธรรมชาติวิทยา หรือการเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายของรัฐเท่านั้น การจัดเตรียมบุคลากรเพื่อให้เข้าใจสอดคล้องกับแนวคิดที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง น่าจะเป็นหนทางที่สามารถจะสร้างทัศนคติที่ดีจนแก้ไขปัญหาที่ขัดแย้งนั้นให้ลุล่วงและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติได้

4. องค์กรเอกชนผู้ได้แย้งนโยบายการจัดการป่าของรัฐ ควรจะสร้างรูปแบบและวิธีการโต้แย้งที่ชัดเจน ไม่ให้เกิดความสับสนระหว่างการใช้แย้งในนโยบายของรัฐ กับการโต้แย้งอำนาจรัฐ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่าบทบาทของ NGOs ในเหตุการณ์ตัวอย่างที่ผ่านมากับความจำเป็นที่จะต้องมีการรวมตัวเป็นกลุ่ม NGOs นั้น ข้าราชการกรมป่าไม้มีทัศนคติในระดับปานกลาง ซึ่งก็ถือว่าไม่เป็นในทางลบเสียทีเดียว แต่สำหรับประเด็นของรูปแบบและวิธีการโต้แย้ง ของกลุ่ม NGOs ที่รุนแรง ข้าราชการกรมป่าไม้มีทัศนคติในทางไม่เห็นด้วย การปรับปรุงรูปแบบและวิธีการโต้แย้งนโยบายการจัดการป่าของรัฐของ NGOs จึงน่าจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะสร้างทัศนคติที่ดีระหว่างกันเพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในภาวะความขัดแย้งนั้นได้

วิธีการโต้แย้งที่ถูกต้องตามหลักการน่าจะเป็นการเสนอทางออกที่ดีกว่าและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในนโยบายการจัดการป่าของรัฐ การโต้แย้งจึงควรจะเป็นการแสดงข้อเสียของนโยบาย และเสนอวิธีการที่จะเป็นการแก้ไขจุดบกพร่องนั้น โดยการแสดงออกที่นุ่มนวล เป็นที่ยอมรับได้มากกว่าจะใช้วิธีการกดดันรัฐบาล โดยการจับตัวประกัน ปิดกั้นการจราจร เผาสถานที่ราชการหรือการแสดงออกถึงการไม่ยอมรับอำนาจรัฐด้านความมั่นคงของประเทศ

รัฐบาลเองก็สมควรอย่างยิ่งที่จะรับลงมาแก้ไขติดตามสนองตอบต่อวิธีการโต้แย้งที่นุ่มนวลและสมเหตุสมผลนั้น มากกว่าที่จะแสดงความเพิกเฉย แต่กลับรับลงมาแก้ไข เมื่อองค์กรเอกชน

กคคต้นรัฐบาลโดยวิธีรุนแรง เพราะการแสดงออกดังกล่าวของภาครัฐบาล จะเป็นเหตุให้การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการโต้แย้งขององค์กรเอกชนไม่อาจเกิดขึ้นได้

การแสดงออกของรัฐบาลในเรื่องดังกล่าวนั้น จะเป็นบรรทัดฐานในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ที่จะทำให้องค์กรต่าง ๆ ในระบบการเมือง แสดงบทบาทขององค์กรไปในทางที่จะสร้างคุณประโยชน์ และรักษาคุณภาพของระบบการเมือง ตามแนวคิดแบบประชาธิปไตยให้ดำเนินอยู่ได้ตลอดไป

5. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเป็นการต่อเนื่องและสร้างองค์ความรู้ในเรื่องความสัมพันธ์ของระดับทัศนคติ โดยเฉพาะในเรื่องข้าราชการกรมป่าไม้กับบทบาทขององค์กรเอกชนอื่น จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับใช้กับการสร้างทัศนคติของกลุ่มอื่น ๆ ในระบบการเมือง

เนื่องจากยังไม่พบว่า มีการศึกษาถึงระดับทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ที่มีต่อบทบาทขององค์กรเอกชนมาก่อน เพื่อประโยชน์ในการนำผลการศึกษารั้งนี้ไปเปรียบเทียบเพื่อสรุปหาทิศทางของทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ว่าสอดคล้องและมีทิศทางสัมพันธ์ไปกับทิศทางของระบบการเมือง พัฒนาการทางการเมือง ในลักษณะเช่นไร จึงควรจะมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

5.1 ควรจะมีการศึกษาถึงระดับทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ ในระยะเวลาข้างหน้าที่เห็นว่ามีการพัฒนาทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบัน เพื่อเปรียบเทียบหาทิศทางของทัศนคติของข้าราชการ กรมป่าไม้ว่าเป็นไปในทางบวกมากขึ้นหรือไม่

5.2 ควรจะมีการศึกษาหาค่าความแตกต่างของระดับทัศนคติ ของกลุ่มที่แตกต่างทางอายุและประสบการณ์ทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มากพอ เพื่อสรุปหาค่าความสัมพันธ์ของความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติว่าเป็นไปในลักษณะใด เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมือง

5.3 ควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบ ค่าความแตกต่างของความเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ ที่มีต่อวิธีการโต้แย้งโดยควบคุมปัจจัยด้านอื่น ๆ เพื่อหารูปแบบและวิธีการโต้แย้งอันเป็นที่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับจากข้าราชการกรมป่าไม้ที่ชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาถึงความสัมพันธ์ขององค์กรในระบบการเมืองในอนาคตในอนาคตต่อไป